

Кирилова І.П., магістрант,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНИХ НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті подано зіставний аналіз неозапозичень з англійської в німецьку та українську мови. Розглянуто орфографічні, граматичні, семантичні особливості англіцизмів і проблеми її перекладу.

Ключові слова: неозапозичення, англіцизм, словотвірне гніздо, укрлиш, денглиш (*Denglich*), новотвори.

В статтє представлєны результати сопоставительного анализа неозаимствований из англійского в немецкий и украинский языки. Рассмотрены орфографические, грамматические, семантические особенности англицизмов и проблемы их перевода.

Ключевые слова: неозаимствование, англицизм, словообразовательное гнездо, укрлиш, денглиш (*Denglich*), новообразования.

The article deals with a comparative analysis of new English loan-words in German and Ukrainian. Orthographical and grammatical peculiarities, also semantic features of Anglicisms and problems of translation are considered.

Keywords: new loan-word, anglicisms, family of words, ukrlish, *Denglich*, new coinages.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що сучасний світ під впливом різних чинників кожного дня змінюється, з'являються нові явища, предмети, поняття, які знаходять своє відображення в сучасній культурі та мові. Зміни в суспільстві та науково-технічний прогрес і є причинами появи нових слів. Взяти хоча б Інтернет, який дає можливість спілкування з представниками інших народів та культур. Виникає необхідність подальшого вивчення мовних засобів та різнотипних інновацій, виявлення нових класифікаційних мереж, які утворилися у свідомості носіїв німецької та української мови для впорядкування інформації, що постійно надходила з різних напрямків нашої діяльності за останні роки.

Розуміння будь-якої мови неможливе без розуміння тих змін, що постійно в ній відбуваються, адже мова постійно змінюється. За

твердженням О. О. Шахматова, нині мова не є такою, як вона була 10 хвилин тому.

Якби такі слова, які ми вживаємо сьогодні, ми почули 10–15 років тому, то навряд чи щось зрозуміли б. Таких слів зараз вже безліч – ось наприклад: **юзати** – щось використовувати; **ресьорчити** – шукати [<http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2008/11/09/565207.html>].

Мова, якою розмовляють сучасні українці щодалі, то більш змінюється. Сучасна українська мова розвивається, а можливо і деградує завдяки зусиллями модних музикантів, сучасних літераторів, рекламистів із телебачення та інтернет-блогерів – є прихильники і такої точки зору. Наша мова змінюється, а отже, – вона живе [<http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2008/11/09/565207.html>].

"За останні роки німецька мова поповнилася понад 3000 слів. Понад 40% від загальної кількості неологізмів становлять запозичення, передусім англіцизми та їх американський варіант – американізми" [Steffens 2007, С.155].

Вплив англійської мови обумовлений впливом США. Її вплив настільки потужний, що навіть Франція, де історично французи дбайливо ставляться до всього національного, змушена була визнати, що англійська мова не може більше розглядатися як іноземна мова [<http://osvita.ua/languages/article/5684/>].

Глобалізація тільки сприяє цій тенденції повсюдного зміцнення англійської мови. В усіх без винятку мовах з'являються запозичення з англійської мови. І особливо бурхливо цей процес почався в епоху комп'ютеризації та Інтернету [<http://www.navihator.net/news/view/id/702>].

Та ставлення до такого розвитку та темпів уживання англіцизмів як в українській, так і в німецькій мові неоднозначне.

Навіть з'явилися нові слова для позначення такого стану в українській та німецькій мовах – укрлиш, Denglisch, Engleutsch [Любчук 2012, 479]. Уве Гінріхс, дослідник німецької мови, переймається своєю мовою. Наголошуючи на тому, що вже упродовж майже півстоліття мігранти прибувають до Німеччини. Зміни відбуваються не лише в їхньому житті, а й в житті німців. Змінюється і німецька мова. Теорія Уве Гінріхса стверджує, що під час вивчення німецької і її використання мігранти обов'язково роблять помилки, адже це складна мова. З плином часу носії мови повільно «запозичують» ці помилки, також починаючи їх вживати. Таким чином мова змінюється. Багато хто з іноземців буде речення німецькою, пропускає артиклі перед іменниками. Трапляються і випадки суржику. І отже, як наслідок, німецька мова структурно

спрощується, наближаючись до французької, англійської та нідерландської [http://www.navigator.net/news/view/id/702].

Але передусім проблемою для перекладача є те, що в сучасній українській мові не існує словника неологізмів, те ж саме можна сказати і про німецьку мову. Щоправда є онлайн-словники, чимало наукових робіт, дисертацій та монографій.

Загалом, головною ознакою неологізму є його абсолютна новизна для більшості носіїв мови. Лексема маркується як неологізм протягом короткого відрізка часу. Щойно нове слово починає активно вживатися у мові, воно одразу ж втрачає ознаку новизни, та поступово переходить у лексичну систему мови як загальноживана мовна одиниця. Неологізми з'являються в різних мовах в різний час та, можливо, слова, що мають подібну форму, різняться за значенням.

Неологізми можна класифікувати за такими групами: новотвори (нові похідні слова), неозапозичення (нові запозичення) та неосемантизми (нові значення слів, нові слова-значення, за відомою класифікацією неологізмів Н.З. Котелової) [Клименко 2008, 18].

Терміном новотвір означаємо нові слова, створені в системі української мови за власними словотворчими зразками. Як засвідчують реєстри новітніх словників, саме такі інновації переважають у сучасному українському лексиконі [Клименко 2008, 18].

Неозапозиченням називаємо нове слово іншомовного походження, адаптоване до системи мови шляхом транскрибування (відображення звукової форми його прототипа в мові-джерелі) або транслітерування (відбиття графічної форми такого прототипа) [Клименко 2008, 19].

Адаптація запозичень у мові-реципієнті відбувається різними способами. У німецькій мові неозапозичення у більшості випадків зберігають вимову мови-джерела [Любчук 2012, 482]. В українській мові перевага надається графіці при відтворенні слів. У німецькій мові зберігається правопис мови-джерела, проте композити можуть мати кілька способів написання: разом, окремо, через дефіс, усі частини з великої літери, усі частини з маленької літери, перша частина з великої літери, решта – з маленької: **Web-Cam, WebCam, Web Cam, webcam, WebKamera, Internetkamera**. В українській мові у зв'язку з переходом з латинки на кирилицю виникають різні варіанти написання одного і того ж слова [Любчук 2012, 483].

В українській мові, так само як і в німецькій, немає чітких правил відтворення іншомовних слів: можна писати слова окремо, разом, через дефіс, а також із вкрапленнями частин в іншомовній формі (наприклад, **вeб-стoрiнкa, web-стoрiнкa**). Співіснування графічних

варіантів в українській мові **web-/веб-**, **PR/ПіАр/піар**, **V.I.P/віп** або **звукових [віайпі] – [віп]** тощо свідчить про перебування неозапозичень під час їхньої фіксації на різних ступенях адаптації та усталеності до системи української мови [Клименко, 2008, 374].

Деякі німецькі науковці вважають, що англіцизми мають підпорядковуватися нормам німецької мови. Це призвело до того, що до запозичених дієслів додаються німецькі флексії. Partizip 2 може утворюватися як за допомогою німецького суфікса **t**, так і за допомогою англійського **d** (наприклад, **googeln – googelte – gegoogelt**) [Любчук 2012, 480].

Неолексеми, утворені від іншомовних основ, можна розділити на групи за здатністю ставати твірними основами:

– для афіксальних похідних (скажімо, основи **клон**, **піар**, односкладові, які набули граматичних ознак іменників чоловічого роду другої відміни, успішно поєднуються з питомими та іншомовними афіксами: **піарівець**, **піарити**, **клонувати**, **клонування**, **surfen**, **googeln** тощо).

– для складних слів (більшість основ іншомовного походження без обмежень утворюють складні похідні, переважно без з'єднувальних голосних; серед таких – **бізнес** (85 складних дериватів), **медіа** (46 складних дериватів), **Інтернет** (89 складних дериватів) тощо [Клименко 2008, 257]. У німецькій мові пишуться разом окремо або через дефіс.

У свою чергу, складні слова, переважно композити, утворені способом словоскладання, теж становлять дві підгрупи за походженням основ:

– поєднання двох запозичених основ: **Інтернет-роумінг**, **Інтернет-сайт**; **бізнес-проект**, **Webpage**, **Webbrowser**, **webmoney**;

– поєднання запозиченої та питомої основ (утворення слів-гібридів): **Інтернет-розвідка**, **Інтернет-смітник**; **бізнес-посиденьки** [Клименко 2008, 257]. У німецькій мові теж є чимало слів-гібридів: **WebKamera**, **Webgestaltung**, **Web-Angebot**, **Webgeld**.

Гібридизація є ще одним способом освоєння іншомовної лексики; її результатом є синонімічні або частково синонімічні співіснування слів гібридів і питомих слів.

В обох мовах новотвори з іншомовними основами утворюють гнізда, інколи досить розгалужені. Проте наявність гнізд, що містять похідні від одного запозичення не гарантує наявності міжмовних відповідників для кожного компонента такого гнізда.

Зіставлення гнізд німецької та української мов дає підстави стверджувати, що лише окремі компоненти цих гнізд мають повні відповідники у порівнюваній мові. Інші або не мають відповідників, або мають часткові відповідники з ширшим або вужчим значенням. Найбільшою проблемою для перекладача є те, що в процесі запозичення деякі слова змінюють значення, або набувають додаткового значення у мові-реципієнті, що призводить до утворення «фальшивих друзів» перекладача. Незнання або неврахування таких особливостей призводить до перекручень у перекладі. Розглянемо як приклад словотвірне гніздо, мотивоване неозапозиченням **web**.

Проаналізувавши неозапозичення німецької та української мов, можна зробити висновки, що в українській переважають складні слова утворені шляхом поєднання двох запозичених основ: **вебмейл, веб-дизайн, веб-браузер**.

А в німецькій мові поряд із двома запозиченими основами, слова утворюються також шляхом поєднання запозиченої та питомої основ (утворення слів-гібридів): **WebSite** (406 000 000), **Webauftritt** (7 110 000), **Internetauftritt** (8 070 000), **Web-Angebot** (67 400 000), **WebAngebot** (430 000), **Webpräsenz** (934 000), **Internetpräsenz** (2 300 000), **Webplattform** (1 120 000), **Internetplattform** (8 020 000). В українській мові є лише два відповідники: **Веб-сайт** (12 500 000) та **Веб-сайт** (26 300 000). У дужках бачимо частотність вживання цих слів через google.de\ua станом на 26.09.2012.

Отже, можемо зробити висновок, що хоча в німецькій мові слово **веб-сайт** має ширший синонімічний ряд, аніж в українській мові, проте станом на 25.06.2012 за частотністю вживання у google.de\ua перше місце посідає саме англіцизм **WebSite**.

У монографії «Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі» всього згадано 24 українські неологізми з аббревіацією «веб» за 2008-й рік. Наприклад: **веб-архів, веб-браузер, веб-документ, веб-інтерфейс, веб-камера, веб-компонент, веб-конференція, веб-мережа, веб-портал, WEB-ресурс, веб-ресурс, WEB-сторінка** тощо [Клименко 2008, додаток].

Але сьогодні таких слів вже значно більше. За останній час з'явилися ще такі неологізми: **Веб-аналітика, веб-альбоми, веб-вибори, веб-енциклопедія, веб-формат, веб-форум, веб-фреймворк, веб-застосунок, веб-редактор, вебмані, веб-студія, веб-інтерфейс, веб-райтер, веб-рідер, веб-переглядач** [google.ua]. Німецька мова також поповнила свій словниковий склад

англіцизмами з компонентом «web»: **Webpiraten, Webdefekte, Web-App, Webshop, Websoap, Webaholic** [google.de].

Отже, як бачимо, в обох мовах абрєвіатура **web** стала основою для утворення значної кількості композитів. Проте детальний аналіз цих гнізд показує, що не всі їх компоненти мають відповідники у порівняльній мові. Візьмімо, наприклад, слова **веб-рідер** та **веб-райтер**, які можна зустріти у текстах Internet-видань обома мовами. Аналіз словників німецької та української мов показав, що в жодному з них (навіть у найновіших версіях електронних словників, зокрема Duden) ці слова не зафіксовані. Ми знайшли ці слова в електронному словнику LINGVO в російському перекладі та в google.de.ua.

***Веб-райтер** – Литератор, создающий произведения в Интернете на соответствующем сайте* [lingvo.ua].

*Online-Schreibtool für Kids: **Webwriter** ist die erste "vollautomatische" online- Schreibwerkstatt für Kinder* [google.de].

*Deshalb lauten die ersten Ratschläge für jeden, der etwas im Netz publizieren will, sich kurz zu fassen und einfache Sätze mit vielen Absätzen zu bilden. Aber kurze Hauptsätze allein machen dann doch noch keinen tollen Webtext. Im Gegenteil, beim Schreiben fürs Netz müssen professionelle **Webwriter** ganz unterschiedliche Faktoren berücksichtigen* [google.de].

*A **Web writer** is a person who provides content for a website* [google.de].

Зіставлення наведених дефініцій та контекстуального вживання дає підстави для висновку, що в російській, українській та англійській мовах значення цього слова еквівалентні. А що стосується німецької, то тут є відмінності у значенні. Отже, в німецькій мові це слово набуло ширшого значення – *той, хто пише веб-тексти, та програма, що полегшує роботу з даними*.

Розгляньмо також неозапозичення **Веб-рідер**. У LINGVO написано таке:

***Веб-рідер** – Читатель художественного произведения, сообщающий на сайт автора свои замечания* [lingvo.ua].

***WebReader** ist ein Newsreader, der den Benutzer RSS, Nachrichten, Blogs, Websites, Atom-Feeds und beliebige andere Web-Update-Services abonnieren lässt* [google.de].

***WebReader** is your personal newspaper* [google.de].

В українській мові, як і в російській, – *це людина, яка пише коментарі на сайтах*, а в німецькій та англійській – *це програма, яка полегшує процес вибору інформації, яку людина хоче читати*. У

німецькій мові вживають частіше **newsreader** (947 000) на противагу **webreader** (109 000).

Впадає в око також слово – **Webhead** – «вебман (*заядлий пользователь интернета, постоянный участник интернет-конференций и чатов, автор интернет-публикаций*)» – переклад за словником LINGVO. У німецькій мові можна описати інтернет-залежну людину ще такими словами:

Webaholic (40400); **NetJunkie** (2080000); **Netzhocker** (14900); **begeisterter\überzeugter Internetbenutzer** (659000); **Internetsüchtige** (24700) [google.de]. Ці лексеми мають більш негативний відтінок, на противагу словам **Web-Surfer** – (377 000) *веб-сёрфер (тот, кто "путешествует" по ссылкам на сайтах)* за словником LINGVO, **Webnutzer** (77 700) із позитивною конотацією [lingvo.ua]. В українській мові зустрічається просто **інтернет-користувач**.

Загалом аналіз показує, що неозапозичення активно впроваджуються як у німецькій, так і в українській мовах, але хоча і мають полегшувати комунікацію, не завжди це роблять, а залежно від сфери вживання, трапляється, що й ускладнюють розуміння тексту чи співрозмовника. Зіставний аналіз таких запозичень дає можливість встановити міжмовні відповідники, а отже, полегшити комунікацію та розуміння мови. Його результати можуть бути використані перекладачами в роботі та стати першими кроками до укладання словника неологізмів та оновлення німецько-українського, українсько-німецького словників.

1. *Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П.* Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі / Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. // Монографія. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – 434 с. 2. *Пастух І.* Німецький сленг: Інтегративні особливості неологізмів сьогодення / Ірина Пастух // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець». – 2010. № 4. – С. 76–79. 3. *Найер Н. М.* Стилистика немецкого языка. – М.: Высшая школа, 2006. – 257 с. 4. *Розен Е. В.* Новое в лексике немецкого языка. – М.: Просвещение, 1991. – 254 с. 5. *Любчук Н. В.* Англiцизми сучасної німецької мови як проблема перекладу/ Любчук Н.В. // Мова і культура. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго. – Вип. 14, Том 4 (150). – С. 396–401. 6. *Любчук Н. В.* Німецькі неоконпозити як проблема перекладу українською мовою / Любчук Н.В. // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики – К.: Логос, 2011. – Вип. 20. – С. 277–286. 7. *Любчук Н. В.* Запозичення у сучасних німецькій та українській мовах у культура мови / Любчук Н.В. // Мовні і концептуальні картини світу. –

К.: ВПЦ «Київ. університет», 2012. – Вип.38. – С.478–483. 8. *Steffens D.* Von "Aqua jogging" bis "Zickenalarm". Neuer Wortschatz im Deutschen seit den 90er Jahren im Spiegel des ersten größeren Neologismenwörterbuches / Doris Steffens // Der Sprachdienst. – 2007. Jg.51. – №4. – S. 146–159.

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

1.<http://www.lingvo.ua/>. 10.<http://de.wikipedia.org/>. 11.<http://www.duden.de/>. 12.<http://www.webaholic.info/>. 13.<http://www.navihator.net/news/view/id/702>. 14.<http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2008/11/09/565207.html>. 3.<http://osvita.ua/languages/article/5684/>. 4.<http://www.vds-ev.de/ag-denglisch-thema>. 17. google.de/ua

Кісьміна К.О., асп.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

МОВНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ КОМІЧНОГО В СКЕТЧІ

Стаття фокусує увагу на такому виді комічного дискурсу як скетч у французькому мовному просторі. У дослідженні подано огляд мовних засобів у скетчах Р. Дево та особливості їх використання для досягнення комічного ефекту.

Ключові слова: гра слів, скетч, комічне, алітерація, асонанс, епанафора, гомеотелевт, антанаклаза.

В статтє сфокусовано внимание на таком виде комического дискурса, как скетч во французском языковом пространстве. В исследовании представлен обзор языковых средств в скетчах Р. Дево и особенности их использования для достижения комического эффекта.

Ключевые слова: игра слов, комическое, аллитерация, ассонанс, анадиплозис, гомеотелевтон, антанаклаза.

The article deals with such a phenomena as sketch in French language. The study provides an overview of linguistic means in sketches of R. Devos and its usage for the comic effect.

Key words: word game, comic, alliteration, assonance, anadiplosis, homeoteleuton, antanaclassis.

Актуальність і наукова новизна дослідження. Актуальність дослідження зумовлено зростаючим інтересом мовознавців до різних форм комічного, у тому числі такого поняття як скетч. Скетч як джерело творення гумору надає змогу дослідити різні функції, форми та лінгвістичні аспекти комічного.